

FILOSOFIE

van de

**Stichting Duurzame Samenleving Papua Barat
(SDSP)**

Versie 7.0
03-12-2015

“Een door (ge)dachte aanpak” en de SDSP

De Stichting Duurzame Samenleving Papua (SDSP) faciliteert -met geld, advies en training- de bevolking van West Papoea om, met behoud van eigen identiteit en cultuur van de oorspronkelijke bevolkingsgroepen, een duurzame samenleving op te bouwen waarin gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting, landbouw en natuurbescherming op efficiënte en effectieve wijze zijn georganiseerd. De werkwijze van de SDSP kenmerkt zich door:

- met een bescheiden investering;
- vanaf de start van projecten (*voorkomen is beter dan genezen*);
- met relevante partners;
- op grond van actuele ‘veldkennis’;
- een samenhangend beleid te ontwikkelen en uit te voeren;
- waarin training en opleiding een belangrijke rol spelen;
- en waarbij het resultaat van de projecten bepaald wordt door de samenhang tussen economische, ecologische en sociale factoren.

Het bredere verband

Door de afdeling bevolking van de Verenigde Naties is de verwachting uitgesproken dat in het jaar 2005 in de rijke landen de meerderheid van de bevolking in grote concentraties - vaak aan de kust- zal wonen. In de derde wereld zal dat tien jaar later, dus rond 2015 het geval zijn. Dit proces is ook in Indonesië gaande. Jakarta heeft al meer dan tien miljoen inwoners¹ en ook andere grote bevolkingsconcentraties in Indonesië liggen aan de kust zoals Surabaya, Makassar, maar ook, regionaal, Jayapura.

Ook een relatief dunbevolkt gebied als de provincie West Papoea heeft met de ruimtelijke en milieuconsequenties van dergelijke ontwikkelingen te maken. Deze gang van zaken is extra in de hand gewerkt door de grootschalige transmigratieprojecten. Bovendien worden bodemschatten op grote schaal versneld geëxploiteerd en is het eiland voor en door (inter)nationale houtondernemingen verdeeld in een groot aantal houtconcessies.

Deze ontwikkeling brengt in een land als Indonesië, in bevolkingsaantal het vijfde land ter wereld, enorme voordelen (aantrekkingskracht voor grote bedrijven en daarmee kapitaal, werkgelegenheid, afzetmogelijkheden, scholing, etc.). De schaduwkant bestaat uit het risico van aantasting en verdwijning van de oorspronkelijke ecosystemen op het land en in het water, culturele erosie en het ontstaan van conflicten tussen verschillende bevolkingsgroepen, inclusief het verdwijnen van sommige van deze groepen.

Diverse bevolkingsgroepen in Indonesië, zoals de bewoners uit de Vogelkop in West Papoea, vinden nog steeds geen aansluiting bij de economie van de rest van Indonesië met zijn zeer snel veranderende samenleving. Driekwart van de autochtone bevolking van West Papoea leeft in het, nu nog, grotendeels ongeschonden regenwoud of is afhankelijk van de rijke zeeën. Het grootste deel van deze mensen wenst ook mee te kunnen delen in de vooruitgang, maar doet dat het liefst vanuit een verbondenheid met de eigen, oorspronkelijke leefomgeving. Een verbondenheid die veel ‘westerse beschaafden’ zich zouden wensen.

De rol van de SDSP

Een enquêteonderzoek van de SDSP uit 1995, uitgevoerd door de Universiteit van Utrecht, heeft uitgewezen dat, in vergelijking met andere delen van Indonesië, weinig

¹ <http://www.thejakartapost.com/news/2010/08/28/is-jakarta's-population-growing-too-fast.html>

ontwikkelingsorganisaties in West Papoea werken. Een situatie die sindsdien nauwelijks is veranderd.

De meeste organisaties zijn actief rond de stedelijke concentratie van Jayapura terwijl het grootste deel van de oorspronkelijke bevolking in het binnenland, ver van de steden woont. Om deze redenen richt de SDSP zich op de Vogelkop en handelt vanuit de in de inleiding beschreven uitgangspunten.

Het beleid van de SDSP maakt gebruik van de wetenschap van vandaag en zet nieuwe ontwikkelingen in gang. Dit houdt behalve het voeren van discussies op 'hoog niveau' ook het op projectniveau delegeren van taken in en het voldoende ruimte bieden aan zeggenschap van de bevolking. Deze onderdelen zullen samen moeten gaan met een continue, maar in de loop van de tijd afnemende, training en begeleiding. Deze aanpak staat haaks op het rationeel resultaatgerichte denken. Ontwikkelingsprojecten blijken niet altijd strak gedefinieerd te kunnen worden met een vaststaand begin- en eindpunt, een daarbij horende onwrikbare tijdsplanning, een overambitieuze doelstelling en een outputgerichte afrekening. Ook blijkt dat niet bij alle projecten de kosten en baten exact omschreven kunnen worden om op die manier de effectiviteit van een project te meten. Dit betekent natuurlijk niet dat ontwikkelingshulp mag verworden tot het louter geld weggeven in de vorm van liefdadigheid. De uitdaging is het vinden van een middenweg tussen een sterk resultaatgericht aanpak en een meer procesgerichte benadering. Een door(ge)dachte aanpak.

De resultaten die de SDSP sinds 1995 in de Vogelkop heeft geboekt en de ervaring die daarmee is opgedaan worden nu gebundeld en de lessen daaruit benut in een breder verband. De voornamelijk individuele projectgestuurde aanpak maakt plaats voor een meer programmatische benadering waarbij met name aandacht wordt gegeven aan hoe de 'losse' projecten en de uitvoerende organisaties elkaar kunnen versterken op bijvoorbeeld bestuurlijk, organisatorisch en uitvoerend gebied. Dit is een onvermijdelijke en ook logische stap, volgend op een fase waarin de projecten afzonderlijk eerst voet aan de grond moesten zien te krijgen. Deze aanpak is in vier fasen opgedeeld:

- a) de onderzoeksfase (lessen trekken uit bestaande projecten en kader ontwikkelen voor een programmatische aanpak);
- b) de ontwikkelingsfase (voorbereiden realisatie programma-aanpak op grond van de onderzoeksfase);
- c) de realisatiefase met een programmatische aanpak, waarin de lokale bevolking nadrukkelijk participeert en de SDSP ondersteunt. De exploitatie van een project wordt op die manier automatisch overgenomen door de mensen waar het voor bedoeld is.
- d) Evaluatie

De nadruk die in deze werkwijze op het proces ligt vereist een open en dynamische instelling. De uitvoering van projecten draait al zeventien jaar met veel succes. Een dergelijke instelling schept voorwaarden om een nieuwe leefomgeving te realiseren die past binnen de maatstaven en inzichten zoals die in Indonesië en de rest van de wereld gelden. Een gegeven blijft daarbij dat je ontwikkelingen nooit (van buitenaf) kunt dicteren. Het vertrekpunt in het werk van de SDSP blijft het inspelen op initiatieven van de betrokkenen zelf waarbij de SDSP de noodzakelijke financiën, kennis en ervaring inbrengt die (nog) niet in de lokale gemeenschappen aanwezig zijn. De SDSP probeert in haar werk met name jonge mensen te betrekken, opdat zij mede invulling kunnen geven aan de toekomst.

De programmatische aanpak van de SDSP richt zich in eerste instantie op het gebied rond Manokwari, het Arfakgebergte en de Kebarvlakten en het gebied rond Sorong en de Raja Ampat. Daarnaast worden ook andere gebieden in de Vogelkop gezocht om vervolgprojecten op te starten. Uit oogpunt van het complexe karakter van de ontwikkelingssituatie en de beperking van de kosten wordt gekozen voor een samenwerking

waarin kennis, kunde en geld wordt samengebracht. Een doordachte aanpak waarin de inbreng van alle partijen optimaal tot zijn recht komt waardoor snel, flexibel en 'marktgericht' kan worden gewerkt. Een investering in de toekomst die geen rooibouw pleegt op een plek van de wereld die nog ongerept is.

Pertimbangan SDSP

"Pendekatan semasak-masaknya "dan SDSP

Yayasan Duurzame Samenleving Papua (SDSP) membantu penduduk Papua Barat dengan uang, nasihat dan latihan. Maksudnya mempertahankan identitas dan kebudayaan penduduk asli, akan membangun masyarakat awet dimana organisasi kesehatan, pendidikan, perumahan, pertanian dan kelestarian alam diurus dengan cara efektif. Cara pekerjaan SDSP bersifat :

- dengan tanam modal sederhana;
- ikutserta pada permulaan proyek (lebih baik mencegah daripada menyembuhkan);
- dengan kawan yang relevan;
- atas dasar pengetahuan keadaan daerah yang bersangkutan
- memperkembangkan dan melaksanakan suatu kebijaksanaan yang utuh dan masuk akal;
- dimana latihan dan pendidikan dapat peranan yang penting;
- dan dimana hasil proyek-proyek itu ditentukan oleh kaitan faktor-faktor ekonomis, ekologis dan sosial.

Hubungan yang lebih luas

Cabang penduduk dari PBB menyatakan pendugaan bahwa pada tahun 2005 di negara-negara kaya kebanyakan dari penduduknya akan berdiam di pinggir pantai. Di dunia ketiga hal itu akan terjadi sepuluh tahun kemudian. Proses itu sudah mulai berlaku di Indonesia. Jumlah penduduk Jakarta sudah melebihi 10 juta dan kota besar lain seperti Surabaya, Makassar dan Jayapura terletak di pantai. Pun Papua Barat yang jumlah penduduknya agak sedikit sudah alami akibat pada penertiban pemukiman tanah dan lingkungan hidupnya. Jalannya perkembangan itu dipermudahkannya oleh transmigrasi secara besar-besaran. Apa lagi sumber-sumber alam dieksplorasi dengan cepat dan pulau itu dibagi oleh perusahaan - perusahaan kayu

Negara seperti Indonesia dalam mana jumlah penduduknya jadi negara yang kelima di dunia, perkembangan seperti tersebut tadi memberi banyak keuntungan (daya tarik untuk perusahaan besar serta dana sebesar-besaran, kesempatan kerja, pasaran baik, pendidikan dsb). Sisi naungnya, ialah bahaya kerusakan dan kehilangan kelestarian tanah, hutan, air, erosi kebudayaan dan timbulnya kekacauan antara beberapa golongan suku-suku termasuk kehilangan beberapa suku..

Bermacam-macam golongan penduduk di Indonesia, seperti penduduk Kepala Burung di Papua Barat , belum dapat penggabungan dengan ekonomi di daerah lain di Indonesia dengan masyarakatnya yang berubah cepat. Tigaperempat dari penduduk asli di Papua Barat masih berdiam dalam hutan rimba utuh dan tergantung

dari lautan yang kaya dengan ikan-ikan. Kebanyakan penduduknya pun ingin ikut serta dengan kemajuan, tetapi lebih suka cara itu melalui hubungan dengan lingkungan sekitarnya. Suatu hubungan yang banyak penduduk Barat yang menanggapi diri beradab menginginkan.

Peranan SDSP

Hasil penelitian SDSP pada 1995, yang diadakan oleh universitas Utrecht, ialah bahwa dibandingkan dengan daerah lain di Indonesia organisasi-organisasi pengembangan yang bekerja di Papua Barat sedikit jumlahnya. Suatu keadaan yang hampir tidak berubah sejak waktu itu.. Kebanyakan organisasi itu bergiat sekeliling Jayapura, sedangkan kebanyakan jumlah penduduk asli berdiam di pedalaman jauh dari kota-kota. Itulah sebabnya SDSP mengarahkan perhatiannya kepada Kepala Burung dengan titiktolak yang ditulis pada pendahuluan.

Kebijaksanaan SDSP ialah menggunakan ilmu pengetahuan sekarang ini dan mulai dengan perkembangan baru. Hal ini berarti mengadakan diskusi atas tingkat tinggi, mendelegasikan tugas-tugas dan memberikan cukup keluasaan kepada para penduduk serta memperdengarkan suaranya. Pada waktu yang sama perlu latihan dan bimbingan yang makin berkurang. Pendekatan ini bertentangan dengan pola pikiran rasional yang menuju ke hasil tertentu. Proyek-proyek perkembangan tidak selalu dapat dirumuskan (mendefinisikan) dengan permulaan dan achiran tertentu dan dengan perencanaan waktu dan tujuan Tidak selalu mungkin untuk memuaskan ambisi-ambisi yang terlalu tinggi. Pun ternyata bahwa tidak segala biaya proyek-proyek dapat diuraikan secara teliti dan diukur daya gunanya. Hal itu tidak berarti bahwa bantuan perkembangan boleh dirosot, menjadi pemberian uang sebagai kedermawan. Tantangan itu, ialah akan mencari jalan tengah, antara pendekatan yang mau berhasil cepat dan pendekatan yang bertujuan perkembangan proses. Jadi suatu pendekatan semasak-masaknya.

Hasil-hasil yang SDSP capai sejak 1995 di daerah Kepala Burung, menimbulkan pengalaman-pengalaman baru. Sekarang ini pengalaman-pengalaman tersebut dikumpulkan dan akan digunakan dalam rangka yang lebih luas. Pendekatan yang bersifat individual akan diganti dengan pendekatan yang lebih berencana dan yang akan diberi perhatian kepada proyek-proyek tersendiri. Organisasi pelaksanaan dapat memperkuat satu sama yang lain. Umpama dalam bidang pengurusan organisasi dan pelaksanaan. Langkah tsb merupakan langkah yang tak terletakkan dan pula berakal sebagai fase yang berikut. Jadi fase yang mengganti fase dalam mana proyek-proyek bersangkutan perlu mendapat kedudukan yang ditrima.

Pendekatan ini dibagi dalam empat tahap.

- a. tahap penyelidikan (dengan menggunakan pengalaman-pengalaman dari proyek yang telah diperkembangkan dan mendidik)
- b. tahap perkembangan (persediaan cara perencanaan atas dasar tahap penyelidikan)
- c. pelaksanaan menurut pendekatan berencana, bersama-sama orang-orang dari desa atau kecamatan di Papua
- d. evaluasi

Perlu dititikberatkan cara bekerja dengan sikap terbuka dan dinamis. Pelaksanaan proyek-proyek itu sudah berjalan selama 17 tahun. Penyesuaian yang diusul,

berkembang secara logis dari pekerjaan dulu. Sikap ini mengadakan syarat-syarat untuk merealisasikan satu suasana hidup yang cocok dengan pengukuran dan pandangan yang berlaku di Indonesia dan di seluruh dunia. Satu hal yang tetap berlaku, ialah bahwa perkembangan tidak pernah dapat disuruh dari luar. Titik tolak dari SDSP tetap mempergunakan sikap mengindahkan inisiatif-inisiatif para penduduk. SDSP itu menolong dengan mencari dana yang perlu dan dengan pengetahuan yang belum berada pada penduduk setempat.

Pendekatan perencanaan ini terutama menuju ke daerah sekitar Manokwari, pergunungan Arfak dan daerah sekitar Sorong dan Raja Ampat. Mengingat berbagai-bagai unsur situasi perkembangan yang sulit dan pembatasan ongkos, maka dipilih suatau cara kerja-sama, dimana pengetahuan dan keuangan dikumpul. Suatu pendekatan masak sehingga semua pihak dapat menerima kesempatan untuk bekerja cepat dan bertujuan pemasaran. Suatu penanaman modal untuk waktu depan yang membuat pengusaha tanpa kehilangan kelestarian di suatau tempat di dunia yang masih awet.